

Zpráva o činnosti národní korespondentky pro genocidu, zločiny proti lidskosti, válečné zločiny a ostatní trestné činy, které se nepromlčují, za rok 2020

JUDr. Anna Richterová, Ph.D.

V Brně dne 12. února 2021
3 SE 101/2021

V oblasti spadající pod **činnost národní korespondentky pro genocidu, zločiny proti lidskosti, válečné zločiny a ostatní trestné činy, které se nepromlčují**, nebyly v České republice zaznamenány žádné trestné činy či události, které by přímo spadaly do této kategorie. Přesto je opětovně nutné zdůraznit, že dochází k výraznému překrývání oblasti boje proti terorismu, mezinárodního humanitárního práva a mezinárodního trestního práva. Nejaktuálněji je toto zřejmé při trestně právním postihu zahraničních bojovníků, kteří se účastní či účastnili bojů na Ukrajině. V České republice jsou tyto osoby trestně stíhány na základě protiteroristické legislativy. V rámci Evropy je však přístup k jejich postihu nejednotný a pohybuje se od trestního stíhání pro službu v nestátních paramilitárních formacích, přes podporu terorismu po stíhání pro válečné zločiny.

Národní korespondentka se pravidelně účastní zasedání Evropské sítě kontaktních bodů pro vyšetřování osob odpovědných za genocidu, zločiny proti lidskosti a válečné zločiny v Den Haag, Nizozemí. Vzhledem k epidemiologické situaci došlo pouze k jednomu zasedání (namísto dvou), a to prostřednictvím videokonference. Hlavním tématem byly zločiny spáchané na území Libye. Přesto pozornost vyvolaly rovněž nepokoje v Bělorusku.

V roce 2020, podle zprávy zástupce této sekce, nedošlo k zaznamenání žádné skutečnosti, která by mohla vést k zahájení úkonů trestního řízení pro některý z trestných činů podle mezinárodního práva. V rámci jednání kontaktní skupiny k Síti kontaktních bodů pro vyšetřování osob odpovědných za genocidu, zločiny proti lidskosti a válečné zločiny (ustavená na Ministerstvu spravedlnosti ČR) je snaha o nastavení intenzivnější spolupráce s Odborem azylové a migrační politiky MV ČR, avšak zatím s minimálním úspěchem. V souvislosti s nepokoji v Bělorusku jsou však rámci Evropské unie zaznamenána trestní oznámení zejména pro zločiny mučení, jejichž vyšetřování lze vést i mimo území Běloruska na základě univerzální jurisdikce. Jsou indikace, že obdobná trestní oznámení směřují i do České republiky.

Z pohledu mezinárodní justiční spolupráce stále trvá omezená možnost přímé spolupráce s Mechanismem pro vyšetřování a trestní stíhání osob odpovědných za nejzávažnější zločiny podle mezinárodního práva spáchaných v Syrské republice od března 2011 (*International, Impartial and Independent Mechanism*). Stejně tak bude omezená možnost spolupráce s nově zřízeným Mechanismem pro nezávislé vyšetřování zločinů v Myanmaru (*Independent Investigative Mechanism for Myanmar* – zřízen v září 2018, avšak svou činnost plně zahájil až v roce 2020). Zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních (zákon č. 104/2013 Sb.) umožňuje pouze spolupráci s mezinárodními trestními soudy a tribunály, nikoli s vyšetřovacími mechanismy. Tato skutečnost však nemůže výrazněji ovlivnit případné národní vyšetřování zločinů v těchto oblastech.